

5) у психологічному розумінні толерантність – це відсутність або послаблення реагування на який-небудь несприятливий чинник у результаті зниження чутливості до його дій. Саме здійснення впливу найближчого оточення (сім'ї, колективу тощо) на індивіда є психологічним фактором формування толерантності.

Всі ці тлумачення мають свої особливості, зумовлені специфікою відповідної галузі знань, однак потрібно розглядати це ключове для формування сучасної української сім'ї явище в більш широкому контексті із залученням досягнень різних соціогуманітарних дисциплін, основними з яких є соціальна філософія, філософія права, соціологія права, культурологія та юридична лінгвістика.

Загалом слід констатувати необхідність вивчення поняття толерантності саме в філософсько-правовому вимірі з метою формулювання цієї категорії з позицій юридичної лінгвістики та використання її в юридичній практиці.

Список використаних джерел

1. Вовк В. М. Бівалентність римської правової дійсності: монографія / В. М. Вовк. Полтава : Полтав. літератор, 2011. 352 с.
2. Шумейко О. В. Історія формування сім'ї як соціального інституту в західноєвропейському культурному контексті. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 1. С. 93–100.
3. Шумейко О. В. Основні підходи до дослідження сім'ї в системі соціально-гуманітарного знання. *Юридична психологія та педагогіка*. 2011. № 1 (9). С. 27–36.

Юлдашева Світлана Анатоліївна,

доцент кафедри юридичного документознавства навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент

УНІФІКАЦІЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЯК НАПРЯМ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЛІ ПРАВОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В МОВІ ЗАКОНОДАВСТВА

Правничу термінологію еволюціонує з розвитком держави, оскільки зі змінами державного устрою тісно пов'язані зміни в суспільних відносинах. Висновки вчених, які вивчали українську правничу термінологію на різних етапах її розвитку, свідчать, що процес поповнення терміносистеми цієї галузі

новими термінологічними одиницями найбільш інтенсивно проходив саме у ті періоди, коли держава активно реформувалася, змінювався характер суспільних відносин, і, як відзначають дослідники, «текстове оформлення права за допомогою мови в умовах, що змінилися, здатне наповнюватися новим змістом» [4, с. 45].

Проблему впорядкування та вдосконалення правової термінології необхідно розглядати як самостійну та одну з найактуальніших проблем правової науки. В сучасному термінознавстві можна зустріти судження щодо функціонування трьох видів нормативної діяльності у рамках упорядкування термінології:

1) лінгвістична нормалізація, тобто мовна нормативність утворення та використання термінів;

2) змістова нормалізація термінів, тобто визначення змістових співвідношень терміна і його дефініції;

3) логічна нормалізація, тобто побудова правильної ієрархії понять, визначення понятійної точності терміна;

З метою лінгвістичного впорядкування правничої термінології найбільш важливим є реалізація чотирьох функцій: нормалізації, стандартизації, уніфікації, інтернаціоналізації.

Враховуючи факт існування стандартів, (як технічних, так і лінгвістичних), які безумовно мають різну природу, пропонується розмежовувати лінгвістичні стандарти щодо терміносистеми та щодо окремих словотворчих моделей. У випадку, щодо словотворчих моделей йдеться про структурно-семантичні стандарти, за допомогою яких відбувається процес утворення і нормалізації термінів. Створення таких зразків, є одним із попередніх етапів розроблення загального термінологічного стандарту. Слід зазначити, щодо технології творення термінологічних стандартів, в ідеальному випадку вона повинна бути тривалим і виваженим процесом. Адже термінологічний стандарт – це узаконений результат спочатку лексикографічного усталення, визначеного наявними словниками і їх «часом життя», а потім практичного унормування, усталеної термінології, відображеної у підручниках, навчальних посібниках, наукових працях, монографіях тощо. Тому термінологічні стандарти, опираючись на досвід, повинні випереджувати галузеві стандарти, або принаймні виходити з ними одночасно, але вже з узгодженою термінологією [3, с. 87].

Під уніфікацією правничої термінології розуміємо всю сукупність прийомів та засобів, усю діяльність, яка направлена

на досягнення єдності правничої термінології, її однозначності, на усунення зайвої синонімії, протиріч і розбіжностей у значенні та написанні термінів. Результатом такої уніфікації може та повинна бути система впорядкованої, одноманітної, належним чином оформленої правничої термінології [1, с. 88].

Уніфікація термінології як напрям удосконалення ролі правової термінології в мові законодавства – одна з актуальних проблем, важливість якої обумовлена змінами на сучасному етапі законодавчої бази, які пов'язані з вимогами правничої лінгвістики щодо мови законодавчих актів, з наближенням до правотворчої та правозастосовної практики цивілізованих правових систем інших країн, де проблема уніфікації правничої термінології, правової інформації вирішується за допомогою термінологічних стандартів та автоматизованих інформаційно-правових систем.

Уніфікацію правничої термінології можна розглядати в декількох аспектах. У теоретичному аспекті уніфікація правничої термінології – один із основних напрямів термінологічної роботи, який передбачає узгодженість національної та міжнародної термінології, вироблення методологічних засад уніфікації терміносистеми права, збагачення за рахунок власних мовних одиниць. Важливим принципом, з якими пов'язаний теоретичний аспект уніфікації правничої термінології є упорядкування правничої термінології під час підготовки проектів нормативно-правових актів, нормативно-методична регламентація концептуальних засад термінотворення і терміновживання у галузі правничої термінології.

У прагматичному аспекті – збагачення досвіду за рахунок іноземної практики у галузі правничої термінології, участь українських фахівців-термінологів у роботі міжнародних організацій з питань уніфікації термінології.

У прикладному аспекті – це створення загальноправового тезаурусу.

Уніфікація правничої термінології – важлива передумова підвищення формальної визначеності права, усунення протиріч, пов'язаних із неоднозначним тлумаченням зовнішньої форми правових приписів [3, с. 89].

Українську правничу термінологію формують законодавчі акти та нормативні документи, що були створені в різні часи та за різних умов. Вони використовувалися в різних політико-економічних умовах, базувалися на різних методологічних основах. Не можна не відзначити той фактор, що формування правничої термінології як загальної, так і галузевої, в

Україні більше сімдесяти років координувалося правилами російської мови.

Отже, завдання українських термінологів у галузі правничої термінології полягає не в створенні незмінної для всіх часів і народів національної правничої термінології, а в досягненні її уніфікації, стандартизації та функціональної оперативності, результативності в певних часових межах. Оскільки правотворчість – найбільш складна форма правової діяльності, а роль правової термінології у мові законодавства є пріоритетною.

Список використаних джерел

1. Васильєва Г.Й. Ревізія мовної норми в правничих текстах // Матеріали міжвузівської науково-методичної конференції. (25 січня 2003 р.). Д., 2003. 158 с.

2. До питання про українську правничу термінологію // Вестник советской юстиции. 1924. № 24 (34). 80 с.

3. Рицар Б. Про досвід термінологічної праці в Україні // Українська термінологія і сучасність. Збірник наукових праць, вип. IV. К., 2001. 150 с.

4. Сербенська О.А. З історії вивчення української юридичної термінології // Питання слов'янського мовознавства. кн. 7–8. Л., 1953. 95 с.

Ялова Оксана Володимирівна,

доцент кафедри юридичного документознавства
навчально-наукового інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук

РОЛЬ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯН У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У жовтні 2019 року у «Газеті по-українськи» з'явилося повідомлення, яке видалося неприпустимим на двадцять восьмому році незалежності України. Повідомлялося, що «194 середні школи в Україні використовують для викладання російську мову. З вересня 2020 року всі вони мають перейти на державну мову навчання». Цілком очевидно, що тут не враховані школи Автономної Республіки Крим та території так званої ОРДЛО.

Ще у 1999 році (двадцять років тому) Конституційний Суд України у справі про офіційне тлумачення положень статті 10